

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Romániában	
Egész évre	— 850
Félévre	— 460
Negyedévre	— 240
Egy hónapra	— 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei	
Bukarestben	— 5—

Csehszlovákiában	
Egy hónapra	— ck 30—
Egy szám	— 150

1924 október 25 Szombat

Cluj Kolozsvár * VII. évfolyam * 238. szám

5685. Tisri 27

A német és angol választások

Ismét küszöbön állunk két olyan választásnak, amelynek eredményei döntő kihatással lesznek az európai kontinens életére. Az angol és német választásokat szinte ugyanszon külső ok tette szükségessé. Egyik parlament sem rendelkezett olyan kormányképes többséggel, amely biztosíthatta volna a nyugodt kormányzás lehetőségeit. De a belső ok is sok tekintetben közös a két választásnál. Mindkét országban rökent a londoni egyezmény volt az, amely a pártok közötti egyensúlyt megbontotta és amely a politikai ellentéteket kiélezte. A várható következményeket tekintve, a német választás talán nagyobb jelentőséggel bír Európa békés fejlődésére, mint az angol. Angliában ugyanis nem mozognak a pártok olyan szélsőségeken és így a választásoknak jobbra, vagy balra dölte nem von maga után olyan lényegbevágó átalakulásokat, esetleg veszedelmeket, mint Németországban.

Berlinben ma az az általános felfogás, hogy a december hetedikén lezajló választások nem fognak jelentős változásokat előidézni a Reichstag mai összeállításán. Arra számítanak, hogy a *socialdemokraták* huszonöt harminc mandátumot fognak nyerni és viszont a *kommunisták* ugyanennyit fognak elveszíteni, úgy, hogy vég-eredményben a munkásképviselők száma változatlan marad. A *kommunisták* ugyan reménykednek abban, hogy az eleimisztereknek az utóbbi hetekben bekövetkezett számos emelkedése növelni fogja választási esélyeiket, a kormány azonban mindent elkövet, hogy a további áremelkedéseket megakadályozza. Számítanak rá, hogy a *német nemzetiek* öt-tíz mandátumot elveszítenek, de még így is mint igen erős párt, 85-90 képviselővel fognak visztelni a parlamentbe. A baloldalon nagyban reménykednek, hogy a *Deutschvölkische* legalább a felét fogják elveszíteni mandátumaiknak, viszont a *német néppárt* ismét felemeli képviselőinek számát hatvadra. A *centrum* és a *demokratapárt* általános vélemény szerint megtartja jelenlegi erősségét.

Amennyiben a jóslatok bevalának, a kormányok nem kisebb nehézségei lesznek, mint ma. Mértékadó kormánykörök szerint meg fogják kísérlni egy középpárti kormány alakítását, amely a mai kormánypártokból, a centrumból, a német néppártból és a demokratákból állana. Am ha a német nemzetiek csak egy kissé megerősödvé kerülnek ki a választásokból, akkor nélkülük kormányt alakítani nem lehet. A német népnek tehát elő kell vennie minden józanúságot és önmérsékletet, mielőtt a szavazóurnák elé lép. A német nemzetiek kormányrajutása ugyanis ismét felboríthatná az európai helyzetet, mert hadüzenetet jelent a londoni egyezménynek.

Az angol választások esélyei sokkal egyszerűbbek. Itt csupán három párt küzd egymással. Sőt mondhatni nem is három, csak kettő. A polgári pártok mérik össze erejüket a munkáspárttal. Macdonald nagyban bizakodik, hogy a munkáspárt rövid kormányzás alatt elért sikerei miatt döntő többséget fog tudni szerezni, ez általános vélemény azonban mégis az, hogy a választásokból a polgári pártok kerülnek ki győztesen. Arról természetesen most sem lehet szó, hogy akár a konzervatívok, akár a liberálisok abszolút többségre tehetnének szert és így természetesen a jövőben *polgári koalícióra* kell elkészülvé lenni Angliában. A munkáspártiak nem reszkálnak túlságosan ettől a lehetőségtől, mert ez ismét a két párt szisztémára való visszatérést jelentené, vagyis azt, hogy mielőtt a polgári blokk megbukik, ugy azt szinte automatikusan fogja felváltani a munkáskormány. A két párt szisztémának ugyanis éppen ez a hátránya, de ez egyben

sz előnye is. Ha a nagyközönség az egyik párttal elégedetlen, úgy ökvetlenül a másik kerül uralomra, tekintve, hogy egyéb választás nincsen. Az európai béke szempontjából természetesen nagyon kívánatos lenne, ha a munkáspárt olyan többséget szerezne, hogy Macdonald továbbra is kormányon maradhason. Hiszen legutóbbi lezavaztatása az alsóházban szinte kizárólag azért történt, mert a harcias polgári pártok túlságosan nehezteltek

Oriási méreteket ölt a bukaresti utlevélbotrány

Egyre több magasállású személyiséget kompromittál a vizsgálat. Külföldre akartak menekülni a gyanúsítottak. Voitoianu miniszter nem hajlandó lemondani

(Bucuresti-Bukarest, október 24. Az *Uj Kelet tudósítójától*). A bukaresti utlevélpanama, amelynek hősei több száz parasztot juttattak holdsbotr, mindennap megtermi a maga új szenzációját. A hírhedt „Petrolul National” részvénytársaság, amely *harmincezer lej* alaptőkével két éven belül hatvanmilió lejt forgalmazott előkelő igazgatóinak, ma már szállóigévé lett a fővárosban és nevének emítésekor valósággal a rémület szállja meg a belügyminisztérium igen sok magasállású hivatalnokát. Hivatalos értesülésünk szerint a fővárosi rendőrség tudomására jutott, hogy *több, még szabadlábban levő magasállású tisztviselő szökhöz készül. Ezért a rendőrség az illetők szigorú megfigyelését rendelte el.*

Vaitoianu miniszter nem akar lemondani

A hivatalos jelentés a „még” szabadlábban lévő főtisztviselőkről beszél. Egy másik közlés szerint ugyanis ma őrizet alá helyezték a belügyminisztérium egyik tisztviselőjét és egy diplomatát.

Tegnap pedig az a hír terjedt el a kamarában, hogy egy ellenzéki képviselő, aki szintén bele van keveredve ebben az ügyben, Párisba szökött.

Bratianu miniszterelnök tegnap este hosszabb megbeszélést folytatott Vaitoianu közlekedésügyi miniszterrel. A megbeszélés eredménye még ismeretlen, de annyi bizonyos, hogy a közlekedésügyi miniszter nem törődve azzal, hogy magatartása nem igen felel meg a nyugateurópai formáknak, semmiképen sem akarja benyújtani lemondását. Érdekes, hogy az elhatározást ugyanazzal a frázissal indokolja, amivel Franasovici — a lemondását. Ez a frázis, amellyel ugyilászik egyszerre kétféle konkluzióra is lehet jutni, így szól: „...nem akarom azt a látszatot kelteni, mintha részem volna...”

Az első utlevélattak a parlamentben

Egészen természetesen, hogy az ellenzéki képviselők nem hagyják kiaknázatlansul az alkalmat és komoly parlamenti akcióra készülnek a kormány ellen. A kamara tegnapi ülésén Zeleanu és Joanitescu kisebb jelentőségű interpellációi után Moldován Viktor nemzetipárti képviselő beszélt az utlevélpanamáról.

Vaitoianu közlekedésügyi miniszter távozók a miniszteri székből — kezdi beszédét Moldován és kifejti, hogy Vaitoianunak épp úgy le kell vonnia ennek a csunya ügynek a következményeit, mint Franasovici tette. Követeli, hogy a belügyminisztérium, sziguranca és rendőrség összes utlevéliratait három évre visszamenőleg terjesszék a parlament elé, mert a Petrolul National panamája csak egy töredéke annak a sok panamának, amelyeket három év óta az utlevelek körül miniszterek és más befolyásos emberek rokonai és protezsái elkövettek.

Chirculescunak a bukaresti löszerraktárban

rá azokért az engedékenységet, amelyet Londonban a franciákkal szemben tanusított. De kívánatos volna a munkáspárt győzelme azért is, mert ez nagyban befolyásolná a német választásokon a demokrácia esélyeit. Ha a német nép látni fogja, hogy Anglia szilárdan kitart pacifista politikája mellett, semmiestre sem fog romantikus és szentimentális jelszavak kedvéért egy olyan pártra szavazni, amely ennek a békének a megbontására törekszik.

történt tüzesestről betérjesztett interpellációja után Bratianu miniszterelnök válaszol Madgearunak és Moldovánnak. Kijelenti, hogy a kormány teljes felelősséget vállal a bukaresti ostromállapot fentartásáért. Ami az utlevélpanamát illeti, ez egy nagyon szerencsétlen ügy, de huszonnégy órán belül minden részleteivel a nyilvánosság előtt ismeretes lesz. Franasovici államtitkár lemondását nagyon sajnálja, de ez nem volt szükséges és épp úgy nem követelhető Vaitoianu miniszter visszalépése sem, aki iránt teljes bizalommal viselkedik. A kormány teljesen szabad kezét hagy az igazságszolgáltatásnak.

Embervásárból gazdagodtak meg az utlevélpanamisták

A vizsgálat eddigi eredményei már kétségkívül megállapították, hogy a „nemzeti” jelszóval dicsekvő társaság valóságos rabzolgaakerkedelmet üzött a minden vagyonukból kiforgatott szerencsétlen román paraszttal.

A Cherbourgól hazavergődött parasztlak elmesélték, hogy a hírhedt társaságnak a cherbourgi hajóstársaságnál is voltak ügynökei, akik, amikor a hitemmizett parasztlak hazaszállítást sürgették, azzal rémitgették őket, ne menjenek vissza Romániába, mert ott *félholtra verik őket, jobb lesz, ha kivándorolnak Kubába vagy Délamerikába.*

A parasztlak egyrésze kötélnek is állott és lelkiismeretlen rabzolgaakerkedők karmai hózé jutott. Akik minden kiállott szenvedés és borzalom ellenére is hazakerültek, — ezeket a hajóstársaság szállította haza, mert a francia rendőrségen tesző feljelentéssel fenyegetődtek — felkeresték Filipovici és Vaitoianu urakat, akik rosszul palástolt réműlettel fogadták a hazatérőket.

Hát önök nem mentek Délamerikába — érdeklődött Vaitoianu tábornok idegesen — és csak akkor nyugodott meg, amikor a hazatért parasztlak közölték vele, hogy a „transzport” legnagyobb része Délamerikába került.

Vaitoianu letartóztatása még nem végleges

Vaitoianu tábornoknak, akiknek öngyilkossági kísérletéről tegnapi számunkban beszámoltunk, állapota súlyos és gondos kezelést igényel. A tábornok öngyilkosságát akkor követte el, amikor a vizsgálóbíró a hét órai kihallgatás végeztével aláírta a letartóztatási végzést és meg akarta motozni. A tábornok a nála levő iratokat az asztalra dobta, majd hirtelen revolvért ráutott elő és szívébe lött. Súlyos sebével a vacaresti fogház kórtermébe szállították.

A bukaresti törvényszék harmadik szekciója még nem hagyta jóvá Vaitoianu tábornok és Georgescu Haralamb letartóztatását. Ennek oka az, hogy a tábornokot sebestülése miatt a vádtanács nem hallgathatta ki s ezért csak ma fog dönteni a fogvatartás ügyében. A vizsgálatot e hét végéig befejezik, a jövő héten pedig beidézik a Petrolul National társaság igazgatóit és alapító tagjait.

Hathónapi hivatalvesztésre ítélték Coroiu pénzügyigazgatót

Coroiu zsarolással vádolja feljelentőit

(Oradea-Mare Nagyvárad, október 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány héttel ezelőtt jelentette az Uj Kelet, hogy a nagyváradai pénzügyigazgatóság pénzügyi inspektorát, Coroiu Sándort súlyos visszaélések miatt felfüggesztették állásától. A pénzügyminisztérium az ügyben Petreanu adóügyi inspektort küldte ki vizsgálóbiztosként, aki beigazolta, hogy Coroiu a nagyváradai kereskedőket és iparosokat sorra megszarolta. A vizsgálóbíró megállapításainak eredményeiről részletes jelentést tett a pénzügyminisztériumnál.

A zsaroló pénzügyigazgató ügyében az adminisztrátor jelentése alapján tegnap döntött a fegyelmi bíróság, amely Coroiu Sándort hat hónapra felfüggeszti állásától.

A Coroiu-ügy fináléjaképpen Coroiu Sándor zsarolásért feljelentette Vacarescu Sándor és Costin Angel pénzügyi tisztviselőket, akik a pénzügyminisztérium figyelmét felhívták az igazgató üzel-

meire. Coroiu feljelentésében azzal vádolja a két tisztviselőt, hogy azok szeptember másodikán a pénzügyigazgatóság kapujában megszóltatták és Costin Angel ötvennégyezer, Vacarescu Sándor pedig harmincegyezeröttszáz lejt követelték tőle, amely összeg ellenében hajlandók lettek volna vádjukat visszavonni.

Az érdekes feljelentés alapján a vizsgálóbíró ma kezdte meg a vizsgálatot. A vizsgálat még nem nyert befejezést de annyi már meg lett állapítva, hogy a két tisztviselő elleni vádak koholtak. Megállapítást nyert, hogy Coroiu szólította meg a tisztviselőket, akikkel alkudozni próbált és előlegként száz lejt adott át nekik, hogy a hátralévő összeget szintén meg fogja fizetni. A tisztviselők csak látzólag mentek bele a dologba, a száz lejt elvették, de a feljelentésüket nem vonták vissza. A vizsgálóbíró az érdekes feljelentés ügyében még nem hozott döntést.

A vasut egész személyzetét teszi felelőssé megtevédi alkalmazottainak sikkasztásáért

Az adóbehajtások és jótékony gyűjtések különös módja. Mi az igazság a Reinitz-ügyben

(Szatmár, október 24. Az Uj Kelet kiküldött munkatársától.) Szatmármegyében, mint ismeretes, elsőnek mutatkozott a hatása Tatarescu kisebbségi miniszter által annakidején bejelentett közgazgatási rezsimváltozásnak. A jóindulatú, de nagyon befolyásolható Cantuniarü delegált prefektus távozása befejezett tény és ezzel megkezdődött a regátba való vezetőtisztviselők visszahívása Erdélyből. Az utóda még ismeretlen, de a kulisszák mögött már erősen folyik a küzdelem az erdélyi aspiránsok között. Naponta új és újabb nevek vetődnek felszínre s hol ez, hol amaz a jelölt utazik Bukarestbe, vagy érkezik onnan. A nagyon érdekelt lakosság mellett főleg a köztisztviselők várják aggodó reménykedéssel Cantuniarü prefektus utódját.

A szatmármegyei köztisztviselőknek ugyanis rangteleg panaszuk van, amelyek élénken foglalkoztatják a közvéleményt is, mert közvetve a polgárságot is érintik. Legtöbb panasz az adó miatt van. Tudvalevő ugyanis, hogy Szatmármegyében az idén várakozáson aluli rossz termés volt és a pénztelenség a határmentén sokkal inkább érezhető most, mint bárhol. Ennek tudható be, ami egyébként országos jelenség, hogy a közönség nagyrésze nem tud adót fizetni. A perceptorok képtelenek boldogulni. Erre jön egy belügyminiszteri rendelet, hogy

az adóhátralékot közigazgatási uton kell behajtani, vagyis a jegyzők útján, mint régen. De ez sem vezetett célra, mert nincs pénz, azonkívül pedig a jegyzőket teljesen lefoglalták a még mindig ismeretlen eredményű államvizsgák, amelyek külön sérelmet alkotnak. A vizsga első napján még Cantuniarü prefektus elnököt és ezalkalmat közölte, hogy a jegyzők addig nem kapnak fizetést, amíg az adóhátralékokat be nem hajtják. Ez a bejelentés érthető konsternációt keltett, most a törvény értelmében a jegyzők nem is kötelesek az adó behajtani, ha mégis résztvesznek ilyen munkában, azért havi 200 lejt honoráriumot kapnak. A honorárium folyósítása már két év óta szünetel és a felelős állami szervek helyett mégis a jegyzőket büntetik az adó be nem hajthatóságáért. Ebben a hónapban még nem is kaptak fizetést a jegyzők, akik most arra vannak kényszerülve, hogy végrehajtás útján kényszerítsék a polgárokat, hogy adójukat egyenítsék ki, akár van rá módjuk, akár nincs.

Cioc Haralamb vasuti műhelyfőnök panaszgye, mint előrelátható volt, kezd holpontra jutni. A milliókat sikkasztó főtisztviselő miatt rengeteg áratlan ember szenved és bünbakot is sikerült már találni. Az ügytől teljesen távolálló vasutasok is most attól tartanak, hogy a

szatmári CFR. műhelyből eltűnt vasuti anyagok árát nekik kell majd megtéríteniük. Ugyanban ugyanis a vasut azt az elvet vezette be, hogy bármilyen visszaélést az egész személyzet felől és minden kár úgy térül meg, hogy levonják az alkalmazottak éhbérnek is kevés fizetéséből. Ez a levonási rendszer érdekes kinövésüket mutat fel minden vonalon. A közgazgatási tisztviselőket nemrégiben nagyobb mennyiségű nyugtával látta a prefektura, azzal, hogy adják el a közönségnek. Egy nyugta 20 lejről szól és átlag 50-60 darab jutott minden hivatalosnak. De a prefektura nem ad megfelelő időt arra, hogy ezeket a különböző célokat szolgáló bonokat elhelyezzék, hanem értük az egyösszegben előzetesen levonta a tisztviselők fizetéséből. Ez azt jelenti, hogy a maximuman 1900 lejes havi fizetésből alig néhány száz lejt kapnak a tisztviselők, akik csak nehezen és egyenként tudnak a nyugtákon tudni, mert a közönség kimerült és unja már az állandó indíreket megadóztatást.

Valamit a Reinitz-ügyről. Majdnem másfél éve már, hogy ez az ember börtönben ül és a legválogatottabb lelki torturák alá van vetve a legsúlyosabb vád miatt, de anélkül, hogy a legeseményesebb is sikerült volna rábizonyítani. Pedig úgy az itteni, mint a cseh-szlovák hatóságok uyanacsak igyekeztek legalább egy második Husz Ábrahámot csinálni belőle, amiben segítségükre volt a szenzációshűség felkorbácsolt nagyközönség könnyen mindenrekapadó fantáziája és szereplési vágya. Mert így született meg a terhelő tanúk ama serege, mely azonban lényeges támpontokat nem tud szolgáltatni a vizsgálatnak.

Szatmár vidékén egyre szélesebb rétegekben terjed az eddig is lappangó meggyőződés, hogy Reinitz Jakab ártatlan a nyolcszoros gyilkosságban. Nem lehetetlen, hogy valami köze van a rejtélyes bűnláncozathoz, esetleg más valami terheli a lelket, de arra egyre inkább képtelenné hiszik, hogy vallásos zsidó léte egész sereg zsidó tisztifélt elítelte volna láb alól — a pénzük miatt. A közvélemény meglehetősen érthetlenné találja, hogy ezideig még nem akadt kriminalista, ügyvéd, aki ezzel az izgalmas problémával más nézőpontból is merészen foglalkozni, esetleg minden honorárium nélkül is, hiszen három ország szeretésébe tenni, hogy mi az igazság ebben a nagyarányú és borzalmas bűntudatban. Vannak olyan vélemények is, hogy akármilyen súlyos vád esetén sem lehet valakit fogva tartani a végtelenségig és ha a kassai vizsgálat sem jár eredményre, Reinitzot feltétlenül vissza kell adni maghurcolt és sokat szenvedő családjának.

Assér Lemil

A sánta Fiske

Zsidó koldusregény

Irta Mendele Moicher Szóforim Fordította Székely Béla

De legyen elég ebből; ki kell próbálni mindenkiné a szerencsét, hozzá kell valami dologhoz fogni. Az Ur még megkönyörülhet rajtam. Miért is ne? Röviden: hátratólom a sapkát, felgyűröm az ujjamat, lábaim szinte maguktól az egyik szekér felé tartanak és már egy száalmaszálát rágicsálom, amely az egyik szekérről szinte magától a számba repült. A száalmaszálát rágicsálom és agyam kalapál. Elfintorítom az arcom, idenezek, odapislantok és hirtelen a homlokomra bökök az ujjammal: — megvan! Szép üzletcske, házasságközvetítés két kereskedő gyermeke között; igen becsületes emberek, mind a kettőjüknek állandó sátorhelye van a vásáron. Teccik érteni, mi csoda emberek ezek? Az egyik Reb Eliokum, Reb Eliokum Sargarodból. A másik Reb Getzel Greidinger. Ez aztán az én üzletem, — a kocsi-val, a lóval, a nyomdással törődjek az ördög! És nagy buzgalommal hozzálatok az új üzlethez. Szerencsém van, — a dolog megtörtént. Remélem, hogy tovább is jól megy. Én csak megbizgáltam s máris megmozdul.

Egyebet sem csinállok, mint hogy Reb Getzeltől Reb Eliokumhoz és Reb Eliokumtól Reb Getzelhez szaladgálok.

Most már, — hála Istennek! ép olyan tevékenyen lótok-futok, mint a többiek és nem vagyok rosszabb, mint minden zsidó. Dolgozom, az orrommal a földet szántom, a dolgot nyélbe kell ütni és pedig nyomban itt helyben. Hát van ilyesmire jobb hely, mint egy országos vásár? Röviden és velősen: sietek, hogy

az embereket összehozzam. Jól szemügyre veszik egymást, igen megtetszenek egymásnak és meg akarják a parthit csinálni. Mit kívánhatok ennél többet? Már kissé nekitüzesednek, szinte oda vannak a türelmetlenségűtől és már el is intézték egymás között! A tiszta örömtől kövérebb és hosszabb leszek. Mintha már a zsebemben volna a nyereség. Sőt azt is elrendezem magamban, hogy mekkora hozományt adok a lányomnak. Erre fel már be is szereztem az ágynemű-vásznát, sőt az ócskásnál már szinte megvásároltam egy bársonykabátot. Még csak az ingek hiányoznak, de ez legyen a legnagyobb gondom: az Isten majd csak küld számomra valamit...

Jól van. De hallja csak, mi minden történhetik az emberrel! Ha valakinek nincs szerencséje, inkább még se született volna. Mikor már az edénytörésnél tartanak, a völegényt és a menyasszonyt hozzák, hogy azok lássák egymást, — hát mi derül ki? Mit gondol? Oh, ha beszélek róla, még az is fáj. Mert az egész dolog összeomlik... Összeomlik? — az nem kifejezés rá — egyszerűen elviszi az ördög! Hallja csak, hogy meg tud az Isten valakit büntetni: mind a két mechitennek²¹... nos, mit gondol, mije van a két mechitennek?... hat fia mind a kettőnek!... „De Reb Alter“ — tör ki belőlem a nevetés — mint egy anyát kérem: bocsásson meg, de hogy lehet valaki olyan buta és nem kérde meg előbb, hogy a mechitenek közül melyiknek van fia és melyiknek leánya?

²¹ Az eljegyzés alkalmával a zsidóknál egy tárgyért, vagy edényt törnek el, a szétört darabokat szerencsét hozónak tartják és szíjjel osztják a vendégek között. ²² Mechiten — a völegény és a menyasszony apjai szólítják így egymást.

„Persze, természetesen!“ — mondja Alter és bosszus arcot vág. — „Hála Istennek, nekem is van annyi eszem, mint másnak és nem szorulok rá senkinek a tanítására. Nem zsidó maga és nem tudja, hogy miképpen jönnek nálunk a parthiki létre? Reb Mendele igazán tudhatná a mi házassági szokásainkat! Mit csudálkozik úgy az én szerencsétlenségemen, mikor az bárkivel megtörténhetett volna? Én nagyon jól tudtam, hogy Reb Eliokumnak — lánya van és mi csoda egy lány! Bár egy akkora darab aranyam lenne, kívánom magamnak. Egy év előtt a saját szemimmel láttam — bár annyi jót látnék az életemben! De ha az embernek nincs szerencséje, nem ér az ész semmit. Közben a szép lány nem ért rá varni és az én bosszantásomra férjhez ment. Annyira rájött a sietség, akár a „behole“²³ idejében. Különbem nem is tudom, hogy mi jött rá. Bár olyan keveset tudnék a szegénységemről. Na, most kérdem, tessék, döntse el maga: ha én odamegyek és mondom: Reb Eliokum, össze akarom házasítani Reb Getzelékkel, — ki jár akkor az eszemben? Természetesen Reb Eliokum lánya és Reb Getzel fia. Még bővebben megmagyarázni igazán nevetséges volna, hiszen ez magától értetődik. „Mit magyarázol nekem?“ kérdezné tőlem. Hisz természetes, hogy ne két legény házasodjék össze, hanem egy legény és egy lány, ahogy az már szokás. Nos, azt hiszem, hogy én a magam részéről helyesen cselekedtem.

²³ Behole — ijedség. Az 1830-as éveket hívják így, amikor az orosz zsidók között az a hír terjedt el, hogy a szokásos korai házasságokat eltöltik. Erre a szülő kis gyermekeiket nagy sietséggel házasították össze.

(Folyt. köv.)

Mittelmann József ártatlanságáért

Mi történt a Vácmaný és Hollós között**A vasárnapi fejszés kirándulók. Hol a vadász? Két ut, melyről a bíróság nem tud. Nehéz kérdések egyszerű megoldása**

(Cluj-Kolozsvár, október 24. Az Uj Kelet munkatársától.) E cikkek célja nem: riportírás, Baranyire is csalogató ez a hálás feladat: egyedüli feladatunk mégis a ténybeli adatoknak feltárása, melyek Mittelmann József ártatlanságát bizonyítják. Azon túl minden közlés olyan kérdések feltárása, mely — ebben a pillanatban — nem a mi feladatunk, hanem hatóságaink hivatalos itka. Elért nem engedem ezt a feladatot egy pillanatra se kiszolgáltatni annak az újságírói indiszkrétciónak, mely — sajnos — néhány vidéki lapban a Mittelmann-cikkeim kaposán már is megnyitkozott.

E cikkben és az elkövetkezőkben se fogok letérni tudatos célkitaltásmentő. Ridesz tárgyalás gossággal fogom feltárni, szigorú rendszerességgel e négy hetes nyomozásnak azokat az adatait, melyek kizárólag Mittelmann József szeméjére, bűnösségére, illetve ártatlanságára vonatkoznak.

Az első támadás története

Eljutottunk tehát odáig, hogy Kohn Gábor és Mittelmann Józsefet egy rendkívüli esemény egy megkísérelt utonállás és egy újabbnak fenyegető veszedelme hozta rá a tackamadarasi utra. Ezt a támadást Mittelmann a következőkben mondja el:

A Vácmaný-hegy alatt, a Harkó-tanyán túl, egyszerre észrevettem, hogy négy ember került eléjük. Kettő ezekből lassan hátramaradt, kettő előre ment. Amikor a két előlő már pár lépésre a ló elé ért, hirtelen megfordultak és megfogták a lovat. A hátramaradottak közül az egyik az öregebbik, felugrott hátul a szánra és motoroszni kezdett benne. Ebben a pillanatban egy közeledő szán csengője hallatszott, mire az öreg azt kiáltozta: „lassa” és elhagyta a szánt. A két előlő ezalatt eltűnt, a két hátramaradt ember visszafordult és ugyancsak eltűnt. Mittelmannék megálltak és beverték az érkező szánt, amelyen ékező, részeg vadászok ültek. A szán elporzott mellettük, Mittelmann próbált utána kitzartani, de a lóva gyengébb volt, lemaradt. Alig értek az utelhajlásig, Kohn hirtelen felkiáltott: lám megint lesze ödűek ránt. Mittelmann meggyugtatta, hogy azok csak fik, melyek a sötétben embereknek látszanak. Kohn hátrahézt és most már tisztán kivehetően két közeledő emberre mutatott, akikben előbbi támadókat sejtették. A két ember az utszélén állt. Erre határozta el, hogy nem mentek tovább az országuton, mert ugylátszik, hogy ezek az emberek valamiképpen mégis meg akarják őket támadni. Letérnek tehát a megyei utra, mert azon nem jár senki és így utat nyernek. Így kerültek tehát le a tackamadarasi utra.

Akik látták a támadókat

A tárgyalás során három tanút hallgattak ki ezzel a találkozással kapcsolatban. Kettő közülük, és pedig Bíró György, marosvásárhelyi vásári fuvaros és Megyesi József, vásári pecsenyesütő asszony a kérdéses vasárnapon találkoztak a Vácmaný tetején négy emberrel. Kettő ment elől, kettő hátul és fejszét és botot láttak náluk. Ez körülbelül hét óra után lehetett. Találtak egy szánal is, amelyben két jobbkézű ember ült. Feltevéük szerint tehát Mittelmann és Kohn.

A bírói ítélet megállapítja, hogy ez a négy ember erdei munkás volt, akik bár fejszékük volt, mégse támadták meg Bírókat, tehát ezek aligha lehettek utonállók másfelől pedig amikor ezekkel találkoztak, akkor Kohnék még Balavásáron voltak.

Nekünk első pillanatban is feltűnt, hogy mit keresnek vasárnap fejszés erdei munkások a Vácmanýon, amikor közebebe sehol olyan erdő nincs, hova a hétfői munkára vasárnap kellene kimenni? A falusi nép a vasárnapot otthon tölti, a csendő-ök, különösen a Székelyföldön, különös szigorussággal ügyelnek arra, hogy vasárnap még a szénát se forgassák meg a parasztoi, még ha ott rohadna is. Nehéz tehát megmagyarázni, hogy mit kereshettek erdei munkások vasárnap hat órákor fejszékkel a Vácmaný-tetőn. Ha viszont elfogadjuk azt, hogy ezek nem a legjobb szándékkal jártak a

Vácmanýt, akkor eszik a másik kifogás is. Ezek, mikor már Kohnék a Vácmanýra értek, nem lehettek, mint ahogy az ítélet mondja „bizonyára otthon”, hanem várták a jó szerencsét, a jó zsákmányt, amelyet valóban egy szegény parasztkocsi és egy egyszerű pecsenyesütő vásáros asszony nem reprezentálhatott számukra. Legalább olyan elfogadható ez a megállapítás, mint amennyire nincs igazolva az, hogy ez a négy ember ne lehetne azonos Kohnék támadóival.

Fejsze és nem bárd!

Egy másik fontos megállapítása a bíróságnak az is, hogy ezeknél az embereknél fejsze volt és bot, — legalább Mittelmann bizonysága szerint, — és így evidens, hogy

„amennyiben ezek az emberek lennének a támadók és ezek ölték volna meg az áldozatot, akkor nem ütötték volna le a vádlott bárdjával, miután mindannyiuknak fejszéje volt.”

Mi is elfogadjuk a bíróság megállapítását

és kezükbe vesszük az orvosi jegyzőkönyvet, amely a halál eszközétől kifejezetten nem bánt, hanem fejszét állapít meg. Az orvosok szerepére lesz alkalomuk rátérni, de már most is le akarjuk szögezni, hogy a Músa és Paticann orvos urak által felvett „raport medico legal” a gyilkosság eszközétől a következőket mondja: „*átul a nei securi*”. A bárd kérdését később fogjuk tárgyalni, de már most magából az ítéletből és a hivatalos orvosi leletből szögezzük le, hogy igen is

e fejszés embereknek közköz volt a Mittelmann-*esethez*.

Ez a kis példa élénken bizonyítja, hogy amikor a bíróság feltevésekkel próbálja M-

Két meg nem fejtett kérdés

De ezekkel kapcsolatban még felmerül két olyan kérdés, melyet a bíróság megfejtani nem tudott.

Az egyik: miképpen lehetett az, hogy azok az utonállók, akik a Vácmaný slatt megtámadták Mittelmannék száját, a tackamadarasi ut-elágazásánál megint feltűntek.

A magyarázat a terepviszonyokból, de az előadottakból is folyik. Lehetséges, hogy az ut hajlása elöbük vágta, de még valószínűbb az, hogy Mittelmann és Kohn az utelhajlásnál hátul azokat az embereket látták, akik az első támadásnál elől voltak és akiknek volt idejük így jónéhány percet előnyt nyerni. Hiszen mindössze alig ötszáz méteres utról van szó. Hogy Mittelmann szerint mintegy egy kilométert tehetek a vadásztársaság kocsija után, nem ötszáz métert az utelágazásig, nem fontos, mert hiszen Mittelmannál is előfordulhat az, hogy hibás ítéletet alkot magának az ut távolságára nézve, pláne egy ilyen izgalmas esemény után.

Hibás a helyszíni rajz!

A másik kérdést — *alábbi okokból* — a bíróságnak valóban még logikai uton sem lehetett megfejtene és így érthető, hogy az egyik tanúnak valószínűleg támaszkodik, aki azt mondja: „nem tudom elképzelni, hogy miképpen kerültek a rablók az országról a támadók elé”, tudniillik fel a Hollós-tetőre. Amikor a bíróság elővette a nagyon szépen elkészített helyszínrájt, a („*scita sinoptică*”) valóban nem láthatott egyebet, mint egy utat fel a Hollós-tetőre, egyetlen egyet, azt, amelyet Kohn és Mittelmann megírt. Így tehát ugyanazon az uton a négy támadó nem érhetett a Hollós-tetőre Mittelmannék elé, mivel hogy

„a helyszíni szemle alapján megállapítás nyert, hogy az országúttól jobbra (Backamadaras felé) nehezen járható hegyek emelkednek, ut nélkül és megye nélküli szemlétől vad hely és télen emberek számára meg nem közelíthető.”

Ezt a bíróságnak a betérjesztett helyszíni rajz alapján joggal kellett megállapítania és így érthető, hogy ezek után magóvni kellett tenni. Nehéz János hegyi őreket kérségeit. Így a bíróság tagjai sem tudták elképzelni, hogy miképpen kerülhetett a négy támadó Mittelmannék

telmann bűnösségét beigazolni, ugyanakkor esik be saját maga is a mi ártatlank felállított tények gondolatkörébe és igazolja ellenvetésével Mittelmann ártatlanságát.

A titokzatos vadászok

Az első támadásra vonatkozóan a harmadik tanu egy szolgabíró, aki valóban abban az időben keresztül ment a Vácmanýon, de semmit sem látott.

A bírósági ítélet szerint Mittelmann elődása ellen szól az is, hogy Mittelmann a támadás után nem szólította meg a vadászokat a lóva, amely se faradt nem volt, sem pedig erőtlén, nem tudott lépést tartani a vadászokkal. Ezek csak feltételek, melyek ellen igy kus Mittelmann ellenvetése is. A szán utasai részegek voltak, akik gyorsan elhajtattak mellette. Másodsor pedig, hogy két teljes sebességgel haladó jó lóval egy ló lépést tartani nem tud.

Nem bizonyít tehát semmit az, hogy a szán utasai nem látták Mittelmannakat. Ez egy éjszakai uton valóban előfordulhat. Lehet, hogy észre sem vették, annyira el voltak merülve, jókedvükben, vagy vadászélményeik elbeszélésében. Viszont Mittelmann látott vadászokat, talán éppen ezeket és így mégse szophatta az újabból, hogy ott egy vadásztársaság járt.

De hogy mennyire labilis a bíróságnak erre vonatkozó feltevése, megint magából, a bírói ítéletből fogjuk bebizonyítani. Amikor arról van szó, hogy Mittelmann javára szolgál a vadászok megjelenése: nincsenek vadászok. Amikor ellene: akkor bizonyították. A táblai ítélet ugyanis a következőket mondja:

„nagyon valószínű, hogy találkoztak négy járókelővel és ezeket adja a vádlott elő, mint támadókat, valamint egy szánal is, amelyben három puska ember volt, de éppen ez volt az, ami megakadályozta a tett elkövetését.”

Amint előbb kimutattuk tehát, ahhoz, hogy az utat megváltoztassák, valóban szükség volt egy támadóra, egy ilyen rendkívüli eseményre és amint látjuk, Mittelmann tanúkkal bizonyítottan, hivatkozhat egy a négy utonállóval, mint a vadásztársasággal való találkozásra.

Két meg nem fejtett kérdés

szánja elé? Ez szinte döntőjelentőségű kérdés volt és így b h tóbban is foglalkozunk vele.

Mindensékelőtt logikailag nem kizárt, hogy a jenti négy támadó nem azonos a Vácmaný alatti utonállók, habar sokkal valószínűbb, hogy igenis ugyanazok támadták meg fenn a Hollós-tetőn Mittelmannakat, akiknek lent egy támadásuk már megíusult.

Állítom és bizonyítjuk, hogy a helyszíni szemle alkalmával felvett helyszínrájt éppen a legfontosabb kérdésben nem fedti a terepet. Állítom azt, hogy a hivatalos helyszínrájt nem szerepel az a jelen is járt dűlöt, amely a Hollós-tetőt a Vácmaný aljával köti össze, de nem szerepel az az út sem, amely a Hollós-tetőtől közvetlenül Koronkára vezet le.

Közvetlenül a Mittelmann által megállapított támadási hely közelében, alig öt-hat lépésre attól, két ut torkollik tehát a Hollós-tetőre és egy újabb helyszíni szemle meg fogja győzni a bíróságot arról, hogy igen mi sem lehetett könnyebb, mint az, — különösen a tereppel ismerős emberek számára — hogy a támadók elébe vágta Mittelmannéknak.

Bizonyítom továbbá azt is, hogy az egyik uton, azon, amely felvezet a vácmanýi országútról a Hollós-tetőre, egy fa körül nyomokat találtak.

Ezek után mégossak annak a könnyű megállapítása hiányzik, hogy a gyalogszvényen hamarabb lehet felérni a Hollós-tetőre, mint szánal a megyei uton.

A bíróság „örök logikával” cáfol

Felérkeztek tehát a Hollós-tetőre. Mittelmann szerint itt történik a támadás. Négy ember vár a szánra, az ut baloldalán. Amint Mittelmann a négy embert meglátja, az ut jobboldalára tér és a lovat megostorozza. A rablók közül egyik a lovat akarja kifogni, a másik három pedig az utasokat. A ló kiugrik, minden erejét összeszedi, úgy hogy a szánját elkaspni az elűlő ember nem tudja. A hátramaradottak egyszerűen az alacsony szánból kifordítják Kohn. Egy pillanat múlva az egész. Kohn ott maradt a hóban. Mittelmann pedig elmentekült. Legalább igy adja elő Mittelmann.

És most az ítélet felvonultatja ez ellen az érvek

október 25

vasuti anya-
riteniök. Ujab-
zette be, hogy
személyzet fe-
neg, hogy le-
nek is kevés
er érdekes ki-
palon. A köz-
ben nagyobb
efestura, azzal.
Egy nyugta 20
jutott minden
nem ad meg-
különböző célo-
k, hanem érté-
vonta a tisztvi-
hogy a maxi-
bl alig néhány
akik csak ne-
yugtákon tul-
és unja már
st.

Majdnem más-
börtönben ül és
alá van vetve
kül, hogy a
rábizonyítani.
szlovák ható-
alább egy má-
belőle, ami-
előlétségét fel-
mándearekap-
gya. Mert igy
na serége, mely
m tad szolgált-

ebb rétegekben
győződés, hogy
szoros gyilkos-
alami köze van
g más valami
nkább képtel-
lő létező egész
na láb alól —
meglehetősen
eig még nem
ezzel az izgal-
ól is marészal-
n honorárium
ország szeretné
a nagyarányu
k olyan véle-
lyos vái esetén
a végtelenségig
ered négyvel,
adni maghur-
ak.

Assér Lemil

mondja Alter
a Istennek, ne-
mánsak és nem
ára. Nem zsidó
pen jönnek ná-
Mendele igazán
kásainkat! Mit
csétilenségemen,
tett volna? Én
Eliokumnak —
! Bár egy akkora
magamnak. Egy
láttam — bár
De ha az em-
ér az ész sem-
ért rá várni és
ment. Annyira
ole” idejében.
mi jött rá. Bár
nysegémről. Na,
el maga: ha én
Eliokum, össze-
ékkel, — ki jár
tesen Reb Elío-
Még bővebben
es volna, hiszen
arázol nekem?
es, hogy ne két
n egy legény és
ás. Nos, azt hi-
széről helyesen

éveket hívják igy,
hir terjedt el, hogy
ják. Erre a szülők
zasították össze.

egész arzenálját és a támadást szemtelen mesének minősíti. Sorra vesszük a bíróság érveit. Az első természetesen cáfolata a bíróság szerint Mittelmann előadásának az hogy **Kohn Dávid holtestét nem ott találták meg, ahol Mittelmann a támadás helyét mutatja.** Már pedig lehetetlen az, hogy

„a négy támadó erőszak nélkül és anélkül, hogy a vádlott védene magát és anélkül, hogy harcnak vagy erőszaknak nyoma a támadók részéről látszódnék, a gyilkosság helyére vihették volna Kohnt, annál is inkább, mert megállapítást nyert az, hogy az áldozat jól fejlett, erős, energikus, izmos ember volt... Másfelől pedig, ha megtámadta volna és megölte volna az áldozatot négy ismeretlen egyén, mint ahogy a vádlott állítja, nem lehet megérteni, hogy miért nem ölték meg a helyi tetején, ahol egyedül maradtak vele, miután Mittelmann elmenekült. Az a tény, hogy a négy támadó az áldozatot elvitte volna a szíceben K-val megjelölt helyre, (a gyilkosság helyére) és ott ölte volna meg, ez

ellentétben áll a logika örök törvényeivel és a körülmények természetesen és logikus letolyásával.“

Ez a legfontosabb bírósági cáfolata Mittelmann előadásának. Ezek szerint a bíróság valóban nem tudja elfogadni, hogy miképpen került Kohn Dávid a támadás állítólagos helyéről arra a helyre, ahol meggyilkolták. S mivel erre magyarázatot nem tud találni, „a logika örök törvényei“ szerint meg kell állapítani, hogy támadás nem történt és Mittelmann ott gyilkolta meg Kohn Dávidot hátulról, orvul, ahol a holtestet megtalálták.

Ezzel szemben a holnapi számbunkban bebizonyítom, hogy éppen a logika örök törvényei, de bizonyítékaim szerint is, a támadás fonn a hegytetőn történt, Kohn Dávidnak sikerült kinyugrani támadói kezei közül, futásnak ered: s futás közben érték utól támadói és hátulról a jezett helyen leölték. Székely Béla

Hogyan lett a Makkabiból Blue Star

Miért tiltotta be a Zsidó Szövetség a nemzsidó játékosok szerepeltetését? Nyilatkozik Oskar Bergmann, a Blue Star futballszakosztály vezetője

(Brünn, október 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi évek hatalmasan fejlődő zsidó sportjának egyik legkiválóbb reprezentánsa kétségkívül a brünni „Makkabi“-nak öt éves fennállása óta szinte hihetetlen karriert befutó csapata volt. A gazdag gyárvaros zsidó társadalmának áldozatkészsége lehetővé tette az egyesületnek a legkiválóbb magyarországi csapatok zsidó játékosainak leszerződését és így a helyes összevágatás révén a Makkabi a kontinens egyik legszámottevőbb egyesülete lett.

Ez év tavaszán legnagyobb meglepetésre a Makkabi Obitz, Hirzer és Hajós személyében nemzsidó játékosokat is felvett tagjai közzé és szokot rendszeresen szerepeltette. A Csehszlovákiai Zsidó Futballszövetség, amely egy ideig szemtől hátra a dolog fölött, később hízárs terhe alatt megtiltotta a Makkabinak a nemzsidó játékosok szerepeltetését.

A tiltás az új egyesületnek, a „Blue Star“-nak megalkulása meglehetősen titokzatos módon történt meg. Az Uj Kelet brünni munkatársának alkalma volt a Blue Star és Makkabi tanyájára, a Café „Tonet“-ben hosszabb beszélgetést folytatni Oskar Bergmannal a Blue Star futballszakosztályának elnökével, aki ezekről a sportközvéleményt igen érdeklő dolgokról a következő érdekes nyilatkozatot tette:

A Makkabi és a nemzsidó játékosok

— Súlyos anyagi áldozatok árán — mondotta Oskar Bergmann — a Makkabi rövid néhány év leforgása alatt a kontinens egyik legjobb futball egyesületévé fejlődött. Az utóbbi időben azonban egyrészt németországi csapatok, másrészt a bécsi Hakosh állandó színpadai folytán állandó játékosmizériákkal kellett megküzdenünk és a klub abba a nehéz helyzetbe jutott, hogy nem tudta az eltávozott játékosokat megfelelő képességű zsidó játékosokkal pótolni. Ugy határozott tehát az egyesület, hogy átmeneti jelleggel, mindaddig, amíg megfelelő pótlásról gondoskodni tud, a klub színvonalának megtartása érdekében nemzsidó játékosokat is felvesz tagjai közzé. Ez a Zsidó Szövetség tudtával és beleegyezésével meg is történt. Megjegyezni kívánom azt is, hogy a játékosok a klubba való belépésükkor nyilatkozatot irtak alá, amelyben megakart zsidó nemzetiségüknek deklarálják.

Néhány hónappal ezelőtt a Zsidó Szövetség, amelynek engedelmével játszottunk mi a nemzsidó játékosokat, közgyűlésén elhatározta, hogy nem engedni csak zsidó játékosok szerepeltetését. A szövetség Prágában megtartott közgyűlésén heves viták folytak a kérdés körül, végül is a velünk rivalizáló és a „legjobb zsidó csapat“ címét féltő brünni Hakosh vezetője, Vogl professzor beszédének hatása alatt a gyűlés 7:5 arányban ily értelemben döntött.

A Makkabi vezetőségének egy része azonban nem volt hajlandó ennek a határozatnak magát alávetni és nem akarta a legkiválóbb játékosai elvesztése által előkelő pozícióját feladni. A vezetőségnek ez a része tehát a Makkabiból való névleges kiválásra határozta el magát, megalakítva a játékosokból a Blue Star csapatát. Minthogy a Blue Star felvételét a Zsidó Szövetség elutasította, kénytelen volt az egyesület a pozsonyi MLSZ tagjai közzé felvételni magát.

Egy újfajta fél professzionizmus

Az új egyesület ma több mint kétszáz ezer cseh koronát kitevő tőke fölött rendelkezik, amely

meg fog sokszorozódni. A játékosanyag pedig olyan bő, amely fölött nem igen rendelkezik ma Európa egyetlen csapata sem.

Kapuz: Zsigmondi Hátvédok: Hingler, Weisz József (VAC), Emmerling és az újonnan átlépett Takács (FTC).

Fedezetek: Mencer, Weisz Gyula, Hajós és Borger. Németországból e hétre jellezte hazajövetelét Obitz is.

Csatárok: Rázó, Nikolsburger I., Nikolsburger II., Sitlössy, Hirzer és Weisz Árpád.

Az egyesület most folyat tárgyalásokat Schafferrel is, aki most tréner is működne a csapatnál. Az ő angazsálása azonban még bizonytalan.

Minthogy Schafferről folyik szó, megkérdeztem Bergmann, hogy mily álláspontot foglal el a Blue Star az október 17-én Csehszlovákiába bevezetendő professzionizmussal szemben.

— A Blue Star — válaszolja az elnök — amatőr egyesület marad, lesznek azonban fizetett játékosai. Több mint valószínű, hogy Hirzer, Obitz, Hingler, Zsigmond, Mencer Weisz Árpád és Hajós professzionisták lesznek, míg a többieknek rendszeres foglalkozásuk van és nem valószínű, hogy amatőr volnának feladják.

Februárban két három hónapos terjedő tura megvalósítását tervezi az egyesület. Spanyolország, Dél-amerika, Uruguay és Argentina legjobb együttesével méri össze erejét a csapat.

Kosztner Rezső

S. Eisenstädter

szücs és szörmeáruház

Mode de Paris

Telefon- Táviratcim:
szám: 768. **CLUJ** MODEPELZ.

PIAȚA UNIRII No. 12.

Szűcs és szörmekereskedők
figyelmébe

Angro osztály:

Calea Victoriei 2. Telef. 724.

Fiók:

Timisoara, Szentgyörgy-tér 1. szám
Telefon: 23-01.

Alba-Iulia, Calea Regele Ferdinand 4.

„Rador“ No 1329

Az erdélyi Keren Hajesszód új korszaka előtt

A K. H. kuratórium első ülése

(Cluj Kolozsvár, október 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A napokban lesz Kolozsváron a Keren Hajesszód kuratóriumának első országos összejövétele. Erdély zsidó közéletének legelőkelőbbjei, a szellem, az ipar és kereskedelem elismert reprezentánsai fognak tanácskozni és állást foglalni a legaktuálisabb és egyben az újkori zsidó történelem legfontosabb ügyében.

Ismeretes, hogy a Keren Hajesszód pénzügyi instrumentuma annak az intézményünknek, amely évezredek száműztségünkben most először lép mint közjogi jelleggel főiruházotti hatáskörű szervezet előtérbe. E szervezet neve: Jewish Agency.

Alapjai le vannak fektetve részint a törökökkel kötött sevrési békeszerződésben, részint a genfi mandatórius egyezményben. Zsidó képviselést jelent a két szó, lényege pedig, hogy addig, amíg Palesztinában ki nem épül a teljes zsidó önkormányzat, legyen egy közjogi szerv, amely a mandatórius kormány mellett mint irányító tényező működjen az ország politikai és gazdasági kormányzásában. Ma a Jewish Agency — az említett nemzetközi biztosítékok alapján — a zsidó népi közjogi képviselő, sőt ugyászólván felelős kormányzata a népszövetséggel és a brit kormánnyal szemben.

A népszövetség előtt kötött mandatórius szerződés a cionista világszervezet tekinti Jewish Agencyként, de hozzátézi, hogy kibívatatos volna, ha a Jewish Agencyt kiegészítenék a világ zsidóságának minden társadalmi rétegével és minden vallási árnnyalattal.

Két éve fáradozik a cionista világszervezet azon, hogy a Jewish Agencybe bevonja az egész világ zsidóságát. Vagyis a cionista szervezet ezzel önként lemond olyan jogáról, amelyek nemzetközileg biztosítva vannak számára és átengedi azokat az össz zsidóságnak. E jognyereséssel együtt azonban átszáll a teherviselésnek megfelelő része a nem cionista zsidóságra is amely tehát részese lesz annak a közjogi szervezetnek, amely Palesztina sorsát és ezzel közvetve a szójelészórdotokában élő zsidó népet is irányítani fogja.

Dr. Chaim Weizmann, a cionista világszervezet elnöke, legújabbra bajnoka a Jewish Agency kiterjesztésének. Amerikai útja után most a Palesztinában tapasztaltak alapján fokozottan dolgozik ebben az irányban, hogy a Keren Hajesszód minél egyetemesebb és átfogóbb instrumentuma legyen a zsidó újépítésnek. Egy legutóbb Jeruzsálemba tartott részede alkalmával többek között így számolt be impresszióiról: „A fejlődés mennyiségileg nem, de minőségileg mindenképpen kielégülő és az engedni reméli, hogy a palesztinai zsidó munka a tökéletesség irányában halad. Munkánk lassu tempója azonban arra késztet, hogy a Jewish Agency kibővítését siettessem.“

Be kell látnia minden zsidónak, aki fajiságát és származását nem tagadta meg, hogy a palesztinai telepítés ma minden más zsidó probléma fölött áll. Amikor tehát a romániai zsidóság részese lehet ama magas megfizetettének, hogy behatárolja a Jewish Agencybe a maga képviselőit, pusztára sem tévesztheti szem elől, hogy ennek a jognak természetes velejárója, hogy Palesztina telepítéséért áldozatokkal és cselekvőn kell minden zsidónak résztvennie, vagyis a Keren Hajesszóddal szemben minden inek le kell rónia kötelezettségét. A Keren Hajesszód erdélyi kuratóriumába a zsidóság legjobbjai kerülhetnek; társadalmunk legértékesebb elemei. Remélünk tehát, hogy a kuratóriumi ülések üdvös kiindással lesznek a Keren Hajesszód munka további folytatására és sikerülni fog minden zsidó tudatába belevésni azt a korszakos misziót, melyet a Keren Hajesszód tölt be a zsidó nép testi és lelki regenerációjá során.

* A Vadul Comercial (Kereskedői tulajdonjog) és a pénzhiany nagy fontosságú kérdéseit tárgyalja a Kereskedők Tanácsa (Sfatul Neg.) vasárnap délelőtt tíz órakor a Str. Memorandului 6. sz. helyiségében tartandó nagygyűlése. Kereskedők, iparosok jöjjenek el mindannyian.

HIREK

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
 Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
 Az Új Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
 Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.

Apróságok Glasner Móse életéből

Glasner Móse volt tanítványai közül sokan élnek itt Kolozsváron is és egyetlen nincs közöttük, aki ne a szeretet és a gaszkodás érzésével emlékezne meg róla. Egyik teatintélyes hitközségi tag, Rabbi Móse volt tanítványa, beszélt e sorok irántjának:

Szegény fiu voltam, amikor feluról idevetődtem rabbanu Móse jesivájára. Ez egy huszonöt-huszonhét év előtt lehetett, a fő abbi akkor férfikora delelőjén állott. Ocszágos hírd tudós volt, én ezt akkor még nem tudtam megítélni, de már az első napokban megcsodáltam nagy memóriáját. Körülteül százhuszan voltunk a jesivan. A főrabbi minden töchert személyesen ismert, tudta élete körülményeit, tisztába volt képességeivel, hajlamaival. Beannem valahogy meglátta a törekvő fiut és figyelme rám terelődött. Röstelkező, szégyenlős gyereks voltam. Odajött hozzám és szötte rámparancsolt, hogy nála étkezzem a hét több napján. Tudt, hogy hazáról még a lakbert sem büldhetir, mire a házában adott lakást nekem. Örkáké aida ni fogom emléket ezért. Mert ebben az időben tanultam meg a munkát, a szivósságot és az élet küzdelmeivel való szembezállást. Gyakran megtörtént, hogy éfelig el volt foglalva vagy tanulással, vagy közéleti ügyekkel. Targyalt, írt, könyvekben kutattam és jögyzett. Mégis már hajnalban döngött ajtómön:

— Fölkeli! fölkeli! zarizn makdimen!

Csodálatosan igénytelen volt. Lelki tisztaságával hatkai tisztasága egyensúlyt tartott. Szép, patriarkális megjelenése tisztetletet parancsolón és mégis áditón hatott. Törával szaturált sétsközböni beszéde is élvezetes volt, tanulásgos és tele öle teakel. Igazi egyéniség volt, zeniális, magasabbrendű ember. Szónoklataiban érződött ez legközvetlenebbül. Minden egyes prédikációjában új és fordulatos volt, gondolatú tiszták, beszéde mester életlen, a Biblia lelke világított az emlvény körül, amikor beszélt.

Finom dialektikával párbajozott ellenfeivel és legritkább esetben használta olyan alkalmakkor harci eszközül a Szentírást, vagy Talmudot. Leginkább anekdotákkal világított ilyenkor egy egy kérdés mélyére.

Jellemző példa erre egyik beszéde, amelyet a ratifikációs ünnepe alkalmával tartott Máramarosszigetén. E beszédben kitért a cionizmus ellenfeleirek arra az érvére, hogy a cionista, aki Palesztinát szereti, nem lehet jó polgára annak az országnak, amelyben él.

— Én — mondotta Glasner Móse — a gazdag és szegény ember aneodotájával argumentálok. Egy gazdag emberhez beállítanak, hogy adjon nagyobb összeget közeloakra. Ez azonban azzal hártija el magától a megüszteltetést hogy van neki egy nagyon szegény fivére. Az adománykérő erre elmegy a fivérhez, hogy megnézze, milyen mértékben támogatja őt a gazdag testvér. Meglepődve látja, hogy bizony az adományra szoruló a legnagyobb nyomorban tengődik.

— Uram, — mondja az adománykérő a gazdag testvérnek — ön azt mondta, hogy a testvére miatt nem adakozhatik. Láttam a fivérért otthonában és megdöbentett, hogy milyen nyomorban él. Ez tehát az ön józivóssága?

— Látja, azért mondtam, hogy nem támogatatom önt. Csak nem képzeli, hogy amikor fivéremet nem segítem, hogy akkor magukhoz böszöl legyek!

— Mondják uraim, onnan tulról, önök, akik nem segítik testvéreiket, önök akarnak leckét adni nekünk a szeretetből?

Ez az egyszerű példa elementáris erővel hatott a hallgatóságra.

Másik tanítványától hallottuk ezt a jellemző dolgot.

Egy fiatal rabbi érdeklődött nála különböző rituális ügyek felöl, többek között a maceszliest ellenőrzésécek módjáról.

— Éppen most voltam hint a malomban ta-

nulmányozni a dolgot. Enyre, most jut eszembe, hogy a kocspénzt még ki sem fizettem.

Kiment és fizetett.

Amikor visszajött, Glasner Móse megkérdezte, miért tette az utat kocsin.

— Nem akartam időt veszíteni a hosszú gyaloglással!

— Lásca, én negyvennégy esztendőn át minden peszach előtt gyalogosan tettem meg meg az utat és takarékoskodom az idővel, mint bárki a fiatalok közül. Nekem menetközben is dolgom volt.

— Mi lehetett a rebbe dolga? — Kiváncsiaszkodott a fiatal pap.

— Hát kérem, én akkor azon az uton gondoltam végig sabbat hagadólbei prédikációmát. Nagyon ajánlom, maga is így cselekedjen. Több időt takarít így meg, mert a kocsi nem alkalmas a gondolkodásra.

Azóta a papot legritkább esetben lehet kocsin látni.

Meghalt a „Szabadföld“ szerzője. Budapestről jelentik: Dr. Hertzka Tivadar, a „Szabadföld“ című utópisztikus regény világhírű szerzője a napokban nyolcvan éves korában Wiesbadenben, ahol üdülést keresett, hirtelen meghalt. Hertzka a legképzettebb német újságírók közé tartozott. Palyafutását Bécsben kezdte nagyobb nspilapoknál, míg később Wekerle Sándor meghívására Budapestre nem jött, ahol a Pallas nyomdai vállalat megalapításában vett részt. Hosszu ideig a „Magyar Hirlap“ szerkesztőtulajdonosa volt. Később az első riportlapot, a „Frisz Ujság“ot alapította, amely egy időben a legnagyobb példányszámban megjelenő napilap volt Budapesten.

A népszövetségi unió londoni ülése. Londonból jelentik: A népszövetségi ligák uniójának ülésén huszonhárom nemzet képviseltette magát. A magyar külügyi társaságot Paikert Alajos és Poka-Fivni Béla képviselték. Paikert nyolc magyar javaslatot terjesztett elő a kisebbségi gazdasági kulturkérdésekről. Az előterjesztett javaslatokat az unió főtanácsa magáévé tette és a tavaszi nagygyűlésen fogja tárgyalni. Paikert javaslatainak főbb pontjai: a kisebbség védelmi eljárás szabályozása a népszövetség tanácsába, egy kisebbségi védő állam beaválasztása, felhívás a kormányokhoz, hogy lapjanek közebe a népszövetségnek a kisebbségek érdekében. A Londonból visszatérő magyar delegátusok találkoztak Harriottal aki Boulogne-ból Parisba utazott és meghívta a delegátusok különvonatába, ahol éra hosszúság elbeszélgetteit velük. Ezután Painlevé kamaraelnök és a radiális párt elnöke tárgyaltak hosszasan a magyar delegátusokkal.

Elítélték az olasz fascisták párisi vezérének gyilkosát. Parisból jelentik: Az esküdt-szék 8 évi kényzszer munkára ítélte Bonemini olasz munkást, aki Bonervigit, az olasz fascisták párisi vezérért meggyilkolta volt.

Uj Nobel-díjas tanár. Stockholmól je-lentik: A fiziológiai orvostani Nobel-díjat Einthoven leideni professzornak ítélték.

A párisi rendőrtisztek fizetésrendezése. Parisból jelentik: A hadügyminiszter megafólja azt a hírt, hogy a párisi helyőrség tisztjeit gyűlére hívták össze a fizetésrendezés ügyében.

Alvó férjére gyujtotta a házat. Pozsonyól jelentik: A pozsonyi államügyészség to. házába ma kísérték be Milaó Katalin pozsonyi leást, aki eredeti módon oldotta meg az örökös családi per-petvart. Ejjnek idején foglyuttotta St. llwerk-utca 971. szám alatti házákat, amelyten férjje aludt. A hasznok csak a teteje égett le. Az asszony beis-merete, hogy az őt folyton veréssel fenyegető fér-jétől így akart megszabadulni és már egy hét óta készült terve végrehajtására.

Magyarországon nagy a hiány román valutában. Budapestől jelentik: A budapesti valutapiacón is napról-napra súlyosabbá válik a román valutában való hiány. Nagyobb tételekhez ma már nem is lehet hozzájutni, a magánforga-lomban pedig 5—6 ponttal többet fizetnek a hiva-talos jegyzésnél azok, akiknek sürgös szükségük volt rá. A budapesti kereskedők ma már több-nyire idegen valutában, így cseu koronában, dol-lárban, svájci frankban kénytelenek romániai ese-dékeességeiket fizetni lej és román kifizetés hiányá-ban. Nagyban ennek tudható be a lej emelkedése is a külföldi piacokon.

Dr. Radnay és Fényes Janka tánciskolája a Pátia (volt Park) Lávéház emeleti termében október 25 én nyílik meg. Elkötetes jelentkezés lakáukon, Tordai-ut 27, sz. F. hó 26-án és mind-n vasárnap d. u. 4—8 ig korszora a Redut nagy-teru ében.

— Ausztriában is emelik a vasúti tarifát. Bécsből jelentik: Az osztrák vasutügyi miniszterium elhatározta, hogy január 1-től kezdődőleg fölemelik az áru- és személydijszabási tarifát.

A gazdátlan briliáns nyakék. Nagyváradról jelentik: Harom évvel ezelőtt Ermihályfalván egy vörösbajuszu férfi beállított egy kereskedőhöz és ötezáz lejt kért kölcsön egy briliáns nyakék elle-nében azzal, hogy majd amikor visszatérőben lesz, az ötezáz lejt kifizeti és a nyakláncot ki fogja váltani. A kereskedő az ismeretlen embernek a nyaklánc ellenében készségesen fizetett ötezáz lejt, de nagy volt a melepése, amikor a tulajdonos hónapok elteltével sem jelentkezett a szem-látha-tolag ő száz lejnél értékesebb nyaklánc hivatásáért. A nyakláncról a rendőr is is tudomást szerzett és a ny-lancot szakértőkkel vizsgáltatta meg. A szak-értők megállapítása szenzáció erejével hatott, mert megállapítást nyert, hogy a nyaklánc husz darab eredeti briliáns kő van és a nyaklánc megőzelítő értéke is meghaladja a hetvenötezer lejt. A nyak-lancot azonnal lefoglalák és beszálították a nagy-várad ügyészségre, a rendőrség pedig megindí-totta a nyomozást a titóztatós ismeretlen veres-bajuszu férfi k-zkereléséért. A nyaklánc már egy év óta hever a nagyvárad ügyészégen, de sem a tulajdonost, sem az elzálogosítót nem lehe-tett feltalálni. A nagyvárad ügyészség a mai na-pon utasította az ottani rendőr éget, hogy indíton erélyes nyomozást a hetvenötezer lejt érő nyaklánc tulajdonosára feltalálása végett, hogy azt átad-hassak jogos tulajdonosának.

Aviva csoportok figyelmébe! Aviva levél-papirokat és borítékokat azonnal küld postán bárhova az Új Kelet nyomd vállalat 300—300 pldban 350 lej árban.

Köszönetnyilvánítás. Mindazon rokonaink-nak, jóbarátainknak, üzletfelelőinknek, kik megbol-degult Salamon Geza halálával minket ért súlyos veszteségünkben részvétnyilatkozatukkal felkerestek, ezton mondjunk halás köszönetet. A gyászoló család nevében: *Salamon Sámuel* társtulajdonos; gyermekei: *Deső, Ilus, Márta és Irma.*

Tizmillió lej értékű eredeti Quernerius-hegedün jatesza el Miss Kathleen Parlow, a tüneméyes kanadai hegedűművészö kolozsvári egyetelen hangversenyének a nagy-szüen összehíltott mäsorszámit. Ritka alkalma adódik a kolozsvári hangversenyközönségnek, hogy ezt a nagy művésznöt átutaztában meghallgathassza, aki a szovjetkormány meghívására Moszkvaba Szentpétervárra utazik, ahol a nagy orosz zeneszerző, Rimsky-Korsakow emlé-kére rendezett országos ünnepeágeken a nagy zene-költő műveit fogja interpretálni. Ritka és vi-sza nem téré alkalmat szalaszt el az, ki e hangver-senyről távol marad. Jegyek a Liránál, Piata Unirii 22, az udvarban.

Házasság. Katz Rózi, a Tarbut leánygim-názium igazgatója és Káimán Geza tanár f év október 28 án 1 órakor tartják esküvőjüket Str. Jorga 21. szám alatt. Ismerőseiket és rokonait szivesen látják.

Steinmetz Izrael Felsővisöröl eljegyezte Grün-feld Bernstát Munkácsról.

Rosenberg Márton Clujról eljegyezte Spira Róziát Gálszécscröl, Cehoslovakia. (Minden külön értesítés helyett.)

Regina gyógyásványviz már mindenütt kapható.

Az egyedül biztos, enyhé hashajtó a Purgo.

Fallnaptárakat cégjeléssel és szines nyomással olcsón szállít „Imperial“ grafikai vállalat, Cluj, Minorit-utca.

Lloyd 2947

Arany Ezüst

órák

legszöb kivitelben legjutá-nyosabban

Ajándék- és díszmütagyak dus választékban.

Fenyő és Braunfeld

Királyi udvari szállítók

világvárosi ékszerüzletében kaphatók.
Cluj, Piata Unirei No. 15.

Telefon interurbán: 643.

esszód új
 ülése
 Uj Kelet tud-
 városon a Keren
 zágos özezejve-
 elökelőbbjei, a
 elismert repre-
 lást foglaloi a
 zsidó történelem
 esszód pénzügyi
 rüneknek, amely
 öskör lép mint
 ösköri szervezet
 Agency.
 at a törököktel
 zint a genfi
 képviseletet je-
 egy addig, amíg
 jes zsidó önkör-
 am-ly a man-
 irányító tényező
 aszói kormány-
 — sz említett
 a zsidó nép
 an felelős kor-
 brit kormányval
 sandatárius szer-
 tekintí Jewish
 öbivánatos volna,
 k a világ zsidó-
 gével és minden
 a világszervezet
 vonja az egész
 a szervezet ezzel
 helyek nemzetkö-
 es átengedi azo-
 resésével együtt
 megfelelő része
 y tehát részese
 amely Palesz
 zéjjelzörödötté,
 fogja.
 sta világszervezet
 wish Agency ki-
 most a Palesz-
 ozotvan dolgozik
 Hajesszód minél
 entuma legyen a
 b Jeruzsálembé
 közzött így szá-
 is mennyiségileg
 a kielégítő és az
 i zsidó munka a
 kánk lassu tem-
 a Jewish Agency
 k, aki fajiségát
 hgy a palesz-
 zsidó probléma
 ai zsidóság ra-
 tetésnek, hogy be-
 naga képviselőit,
 löl, hogy ennek
 hogy Palesztina
 ekvön kell min-
 a Keren Ha-
 le kell rónia kö-
 erdelyi kurató-
 rülhetnek; társa-
 Reméljük lehet,
 kina ással lesz-
 ovábbi folytatásra
 adatába belevésni
 a Keren Ha-
 és lelki regene-
 I (Kereskedői
 hiány nagy
 yalja a Keres-
 Jeg.) vasár-
 Str. Memo-
 ében tartandó
 iparosok jöffe-
 Lloyd
 3022.

A sulgos pénzkrizis miatt

hogy a m. t. vásárló közönségnek alkalma legyen téli szükségleteit olcsón beszerezni. elhatároztuk, hogy az összes raktáron levő

férfi- és női-szövetek, plüschök, bársonyok, bélésárúk, vászon és mosóárúk megírt, olcsó és szigorúan szabott áraiból

folyó hó 31-ikéig

10%

engedményt adunk.

Heller, Weisz & Molnár

divatáruháza

Cluj, Cal. Reg. Ferd. 6.

Nagy maradék vásár! **Figyelem!** Nagy maradék vásár!

Nagy maradék-vásár

LA CORSO

női divatáruházban

Cluj, Piata Unirei (Fóter) 17.

Férfi és női ruhaszövet Kabát- és raglanszövet Flanel és bársony Ruha és béléselyem Vászon és zephir Damaszt és voile Stb. Stb.

Maradékok minden elfogadható áron árusítatnak!

Nagy maradék vásár! **Figyelem!** Nagy maradék vásár!

KÖZGAZDASÁG

A kolozsvári kereskedők harmincnapos vámhitelt kérnek a kormánytól

Akció a cukor árának leszállítására

(Cluj-Kolozsvár, október 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Vasárnap fog lezajlani országsszerte az ország kereskedői tanácsainak (St. tul. Ne ustoresc) országos kongresszusa, melyre a kolozsvári St. tul. Negustoresc nagyarányú előkészületeket tesz. A kolozsvári St. tul. Negustoresc az országos kongresszus előkészítése ügyében tegnap este újra választmányi ülést tartott, melynek egyetlen vitapontját a kolozsvári St. tul. negustoresc kongresszuson követendő magatartása képezte. Már megírtuk, hogy a kolozsvári St. tul. az országos kongresszuson hangsúlyozottan követelni fogja a Vadul Comerci-nak törvénybeiktatását és olyan kormányintézkedések megtételét, melyek a penzhiányon vannak hivatva segíteni.

A tegnapi választmányi ülésen elhatározták, hogy a kolozsvári St. tul. nevében Pascu Valér ter-

jesse a kongresszus elé azt az indítványt, hogy a St. tul. bukaresti központja memorandumban kérje egy harmincnapos vámhitel engedélyezését a kereskedők számára a kormánytól. A kolozsvári St. tul. képviselői a vasárnapi kongresszuson erősen fogják követelni a cukor árának leszállítását, annál is inkább, mert a külföldön beállott cukorpiaci helyzet és termesztés következtében a külföldi cukor ára jóval alacsonyabb a belföldi cukoráraknál.

A kolozsvári St. tul. tegnap esti értekezletén kimondotta, hogy a vasárnapi országos St. tul. kongresszusra meghívja az összes kolozsvári gazdasági szervezetek képviselőit. Ezenkívül a sajtó útján hívja fel az összes kereskedőket és iparosokat, hogy tekintettel a kongresszuson megvitatandó fontos kérdésekre, minél teljesebb számban jelenjenek meg a kongresszuson.

Üzembeszüntetésre vezet a külföldi szakmunkások kiutasítása

Kártérítést indít egy kolozsvár favállalat az állam ellen. Katasztrófális a hatóságok magatartása

(Cluj-Kolozsvár, okt. 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A külföldi szakmunkások ügye még ma sem jutott arra a nyugvó pontra, melyet a termelés érdekei megkívánnak. Tíz év óta folyik a küzdelem azért, hogy a hatóságok kellő méltányos ségot tanúsítsanak az idegen szakmunkások itt tartózkodásának elbírálásában. Ennek ellenére a helyzet ma talán vigasztalóbb, mint a múltban volt. A közeli napokban olyan konkrét esemény igazolta be a hatóságok nemtörődomségét, amely egy üzem teljes megszűntetésére vezetett s így nemcsak számos belföldi munkást fosztott meg a kenyérkereset lehetőségétől, de egyben hatalmas árokat okozott az illető vállalatoknak.

Az egyik kolozsvári faüzem egyetlen külföldi szakmunkáját kiutasította a hatóság, jóllehet nélkülözhetetlenségét a munkügyi felügyőség hivatalosan igazolta. A külföldi szakmunkás kiutasítása miatt a vállalat kénytelen volt üzemét megszüntetni, mert a kiutasított szakmunkás hiányát egyetlen belföldi munkás sem tudta betölteni. A nagyváradai munkaadók szövetsége ugyan küldött egy ottani szakmunkást, de a vállalat ezt sem tudta eredményel alkalmazni. Emiatt a vállalat óriási károkat szenvedett, amiért is a vállalat igazgatósága a kormány ellen kártérítési pert fog indítani.

¶ Sulyos fordulat a Löblé-féle kényszer-egyezségi ügyben. Nagyváradról jelentik: A Löblé László szeszgyáros ellen megindult kényszer-egyezségi ügyben tegnap kinossan szenzációs fordulat állott be. A nagyváradai egyezséghez két nagyváradai pénzintézet bűnvádi feljelentést adott be Löblé László dr. ellen. Az egyik feljelentő a Banca Frontiera S. A. bankcég, mely azzal vádolja Löblé Lászlót, hogy a nála 200.000 lej értékben vásárolt famennyiséget nyilván rosszakarattal és csalási szándékkal tette, azzal a céllal, hogy a fát egy budapesti kereskedőnek eladva, annak árát felüsse, mellett fizetésképtelenséget jelelt be és kényszer-egyezséget köt. A feljelentés szerint Löblé László, mikor ezt a favásárát és általában más természetű nagyobb vásárlásokat eszközölt, ismerte vagyoni és üzleti viszonyait, tehát ipari kihágást követett el. Teliintézte, hogy a cégnek 37 millió adóssága és Löblé Lászlónak névre szóló utlevelé van, a feljelentő cég kéri utlevelének elkobzását. A feljelentés okán csalást említi a feljelentés. Ugyancsak bűnvádi feljelentést tett dr. Löblé László ellen az Economia R. t. is. Egyébként Löblé László többi hitelezői azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a Löblé-gyárat a szanálás érdekében részvénytársasággá alakítják.

¶ Ruszinszókban is óriási almakészletekre vár pusztulás. Ungvárról jelentik: T. cső vidékéről mintegy 500 vagon almát lehetne exportálni, melynek nagykereskedelmi ára ára kilogrammonként 50 fillér. A külkereskedelmi hivatal azonban nem ad kiveteli engedélyt és így félt, hogy az idej, mennyiségileg közepes, de minőségileg elsőrendű almatermés nagyrésze elpusztul. A ruszinszókai alma rendkívül híres és főképpen a Jonathán almát kedve a külföld.

¶ Egy hetven éve fennálló cég fizetésképtelensége. Nagyváradról jelentik: A több mint hetven éve fennálló Weismann Henrik nagyváradai cég fizetésképtelensége jelentett. A cég a pénzügyével és a nyomásztó gazdasági viszonyokkal indokolja fizetésképtelenségét.

¶ Bécsi bankvezérek külföldi propaganda-utja. Bécsből jelentik: A sulyos gazdasági krízis és a Depositenbank összeomlása megindította a külföldi bizalmát Ausztria iránt és a külföldi hitel megvonását eredményezte. Erevelő tekintettel több bécsi bankvezér Parisba, Londonba és Amerikába készül utazni, hogy eloszlassa a nyugati tőke bizalmatlanságát Ausztriával szemben.

A mai valutapiac

A mai valutapiacra a vásárlási kedv minimális volt. Csekély forgalom mellett a következő árak alakultak ki: Osztrák korona 392-396, magyar korona 415-425, cseh korona 535-540, francia frank 955-970, svájci frank 3465-3480, angol font 805-814, dollár 178-179, olasz lira 800-805.

Valutapiac október 24 én:

Bukarest. Devizák: Páris 950, Berlin —, London 808, Newyork 179—, Róma 780, Zürich 34-60, Bécs 25 25, Prága 528, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 700—, márka 42-00, leva 125, török lira 95, font sterling 815, francia frank 950, svájci frank 34-00, olasz lira 780, drachma 300, dinár 252—, dollár 178 00, lengyel márka 33 00, osztrák korona 26-00, magyar korona 23 cseh korona 530.

Zürich. Nyttás—Zártat: Berlin 123 62—123 50, Amsterdam 204 80—204 30 Newyork 519 88—519 75 London 2338—2337 50, Páris 2717 50—2715, Milano 2260-00—2259 00, Prága 1547 50—1547 50 Budapest 88—88 00 Bécs 737 50—742-50 Bukarest 295-00—292 50 Varsó 100-5—100-50, Német 73-25—73-25.

Figyelem! **Figyelem!**

Az összes gyapju-szövetek

mélyen leszállított árakban lesznek árusítva

acipőkkel egyetemben

Au Printemps

cégnél, Cluj, Str. Memorandului (v. Unió-utca) 11. szám

reskede
Az össze
a Román
keresked
tát. Rut
rékpénz
magyar
csokasz
lyozza.

¶ E
Temesvá
ideig tel
let, min
menet v
a valuta
A nagy
zésére s
termelők
keresik.
mennyis
stagnáció
gabonap
q-ként
740—7
640 lej,
köles 40
.....
SZI

A h
színház
mellét
nagyobb
nyilván
san érde
hét vég
rom grá
szer egy
ezt a k
kislitá
fokozza
is népc
muzsiká
tanulják
repeket
git, Tu
rape va
jának,
mindny
rénk m
Kira
resztül
két utol
már a
daskirál
repeit f
színház
Szen
sékelt
delután
színre.
helyára
Vas
vörös m

Mi
amerika
egész v
vérbeli
sabb fo
techniké
a „Balt
zenekri
meg le
„Neue
kivüli z
báj és
gokat
den szá
egyébke
lekesed
hétfőn

Szomb
Szomb
n
Vasárna
k
Vasárna
2

HA
Cluj

Ratifikálás előtt a román magyar kereskedelmi egyezmények. Bukarestből jelentik: Az összeülő parlament elé rövidesen beterjesztik a Románia és Magyarország között létrejött kereskedelmi egyezmények ratifikációs javaslatát. Ratifikálás alá kerül a magyar postatakarékpénztárral kötött egyezmény, mely a régi magyar rezsim alatt történt takarékbetétek és csekkszámlatartozások mikénti hifizetését szabályozza.

Bizonytalanság a bánáti gabonapiacon. Temesvárról jelentik: A bánáti gabonapiacon ezideig teljes bizonytalanság uralkodik. Ugy a kereslet, mint a kínálat teljesen tartózkodó. Az üzletmenet vontatott és a legminimálisabb. A gabonapiac a valutaárfolyamok ingadozása szerint váltakoznak. A nagykereskedők csak a napi készletek beszerzésére szorítkoznak. Ennek a helyzetnek okát a termelők pénzhiányában keresik. A malmok is az idén csak igen minimális mennyiséget szereztek be, amit a kivitel teljes stagnációja magyaráz meg. A napiárak a temesvári gabonapiacon jelenleg így alakultak: bánáti buza 740-750 lej, új tengeri 350 lej, takarmányárpa 640 lej, zab 470-475 lej, roza 650-660 lej, köles 400 lej.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Színházi iroda közleménye

A három grácia előkészületei foglalják le a színház egész munkakerjét. Izsó Miklós vezetése mellett próbál az egész operette anszblé a legnagyobb ambícióval. Már most hatalmas érdeklődés nyilvánul meg a három grácia iránt, mert számszerűen érdeklődnek a bemutató napja iránt. A jövő hét végére tüzte ki a színház igazgatója a három grácia premierjét és az előjelekből ítélve tiszta egy más után lesz kénytelen műsoron hagyni ezt a kiváló sikerű táncoperettet, melynek pazar kiállítás és ezer meglepetése a bemutató után csak fokozni fogja az érdeklődést. Lehar muzsikája már is népszerű kolozsvárott és ehhez a csillogó táncmuzsikához a legötletesebb és legújabb táncokat tanulják be az operettegyüttes tagjai. A vezető szerepeket Zöldhelyi Anna, Neményi Lili, Dajka Margit, Tumpa Imácz, Leówey, Bányász, Izsó de szerepe van az egész operette együttes minden tagjának, akik tervszerűen a versaillesi jelenetben mindnyájan kivesszük részüket a három grácia sikerének művészi munkájában.

Király Ernő vendégjátékát már két estén keresztül zsúfolt nézőtér tapsolta végig, de már a két utolsó estére is alig van néhány jegy, amit már a reggeli órában elvissz a közönség. A csárdáskirálynő és vígözvegy operettek vezető férfi szerepeit fogja Király Ernő játszani még a kolozsvári színházban.

Szent Péter esernyője és a bajadér mérsékelt helyárral. Szombaton illetve vasárnap délután a Szent Péter esernyője és bajadér kerül színre. Mind a két délutáni előadást mérsékelt helyárral tartják meg.

Vasárnap este az Antónia és hétfőn este a vörös malom kerül színre az eredeti szereposztásban.

Miss Kathleen Parlow, a tüneményes amerikai hegedűművész, kinek hegedűjátéka az egész világ zeneértő közönségét lázba ejtette, igaz vérteli művész. Előadása eléri a tökély legmagasabb fokát, hegedűjének hangja zengő és dallamos, technikája bosszorkányos, muzikalitása páratlan, írja a „Baltimore Sun” zenekritikusa. A nagy osztrák zenekritikus, Krongold a következőket állapítja meg leutóbbi bécsi hangversenye alkalmával a „Neue Freue Presse”-ben: „Kathleen Parlow rendkívüli zenei érzékkel van megáldva. Játéka csupán báj és grácia és oly tiszta és lélekhez szóló hangokat csal ki Quarnerius hegedűjéből, hogy minden száma után elementáris erővel tört ki az egyébként rezervált természetű bécsi közönségből a lelkesedés.” A művész egyetlen hangversenye hétfőn lesz a vármegyebáz nagyteremben.

MAGYAR SZÍNHÁZ MŰVÉSZET
Szombat d. u.: Szent Péter esernyője. (Újadás, 3-ad-szor. Mérsékelt helyárral, sorozat 97)
Szombat este: Vig özvegy [Király Ernő bucsafőlépése, mérsékelt emelt helyárral, bérlétszűnet, sorozat 98]
Vasárnap d. u. A bajadér (Operette 43-ad-szor, mérsékelt helyárral, sorozat 99)
Vasárnap este 8-kor: Antónia [18-ad-szor, napi bérlé 25 szám A, sorozat 100]

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó. Szombat, október 25. Premier. *Tüzek.* Szentimentális dráma, két leány életéből, Haus Müller regénye után. Főszerepben az ismert művész Póla Negri.

Uránia-Mozgó. Szombat, október 25. Premier. *Asszonye vagy lány?* Szaszziációs szerelmi dráma, 7 felvonásban, Crocker regénye után. Főszerepben az ismert amerikai mozicillag Ica Lenkeffy.

Apollo-Mozgó. Szombat, október 25. *Bűnösök.* Szaszziációs bűnügyi dráma két testvér életéből, 5 felvonásban. Főszerepben Bi-Ba-Bo. Szaszziációs premier.

PARLOW kisasszony, a világhírű canadai hegedűművész október 27-én tartja egyetlen hangversenyét a Prefectura disztermében. Gazdag műsora Vieuxtemps D-moll hangversenyén kívül Vitali, Rimsky-Korsakov, Tartini, Goldmark, Brahms, Chopin, Kreisler és Bazzini szerepelnek. Jegyek a „Lira”-nál Piata Unirii No 22., az udvarban. 8014

Zománcozott bádóg és öntött vas-edények, porcellán és üveg-edények nagy választékban. Táblaüveg és ablaküvegezés a legolcsóbb napi árakban. R. Mosse Rt. 4060

S. R. Piringer
Cluj, Calea Reg, Ferdinand (Ferenc J.-ut) 65

Zsák-Ponyva

Vétel! Eladás
Kölcsönkölcsönzés, javítottműhely

Albala Izsó Timisoara
II. Pinta Traian 2. szám. Szégyenyvár: Albala Timisoara-Fabrika
Internóban telefon 60

Vásároljon
őszi és téli férfi-szöveteket

mélyen lezállított árban a

Postăvarie Engleză Izrael Glück
szövetáruházában, Cluj, Calea Victoriei (v. Kossuth L.-u.) 5.

Zsák Zsineg Kötői

TACAMUL

CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petőfi-u. 3) Telefon: 4-32.

Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, disztárgyakat stb. Csak viszonteladók! Ezüstöt (törmeleket is) a legmagasabb napiáron vesz. (Ugyanott tanulólányok felvétetnek.)

SPORT

A brassói kerületben befejeződött az őszi bajnoki szezon

Brasovia—CFR 2:0 (0:0). Tegnap zajlott le a brassói kerületben az őszi szezon utolsó bajnoki mérkőzése a két csapat között, amely a véletlen közrejátszása folytán fenti arányban a Brasovia javára dőlt el. Mindkét gól az utolsó 12 percben esett, az egyik 11 es révén. Ezzel a győzelemmel minimális gólaránnyal a Brasovia került a bajnokság élére a Hargita előtt.

Máramarossziget. Sámson—NSC 1:0 (1:0). Bajnoki mérkőzés.

A nagyváradi futballbírák tiltakozása. Részletesen ismertettük már a NAC—Sz. Tőrekvés 2:1 eredménnyel végződött mérkőzés ügyét. A helyzet ma úgy áll, hogy a Comitetul Regional megemmisítette határozatát. Így került aztán az ügy a nagyváradi bírák testületéhez, amely tegnap este foglalkozott ezzel az ügygel. Krüger bíró kihallgatása és az iratok áttanulmányozása után úgy határozottak, hogy javasolni fogják a mérkőzés ellen beadott óvás elutasítását és a mérkőzés igazolását. Egyben tiltakoztak az ellen, hogy az intézőbizottság olyan intézkedéseket hozzon, amelyek a bírák működésének ellenőrzését célozzák, hangsúlyozva, hogy erre csak a bírák testületének van joga.

Haggibbor—Universitatea és Victoria—CFR mérkőzés lesz vasárnap a városi sporttelepen. Kétségtelen, hogy a kolozsvári kerület négy legjobb csoportja mérkőzik a pályán és ezzel magyarázható az a nagy érdeklődés, ami a mérkőzések iránt tapasztalható. A Haggibbor minden lehető elkövet, hogy olyan csapatot állítson ki, amely megállja helyét az Universitátaaval szemben. A Haggibbor-mérkőzést Marciukievicz, a Victoria-meccset pedig Morar Teofil dr. fogja levezetni.

Matiné a Jakobi Duci-alap javára. A Jakobi-alap gyarapítása céljából a Haggibbor vezetősége matiné rendezését vette tervbe, amelyen a legjobb kolozsvári művészek és írók is szerepelni fognak. A matiné pontos idejét a Haggibbor jövő heti vezetőségi ülésén fogják meghatározni.

Braun Csibi jobban van. Tegnap számunkban megírtuk, hogy a vasárnapi FTC—MTK mérkőzésen Braun Csibi inaszlagszakadást szenvedett. Legújabb értesülésünk szerint Csibit tegnap röntgenvizsgálat alá vették és ekkor kitűnt, hogy szakadérról nincsen szó, csupán inrándulása van.

Figyelem!

Cipőosztályunk végleges kiárusítása miatt női, férfi és gyermekcipőket jóval gyári áron alul árusítjuk el.

„Au Printemps” áruház
Cluj, volt Unió-u. 11.

Figyelem!

VELMA SUCHARD
CSOKOLÁDÉKÜLÖNLEGESSÉG.

HA FINOM CUKORKÁT AKAR, KÉRJEN „MELISSÁ”-T!
Cluj telefon 6-48 és 6-65 (Lloyd 2243) Cluj, telefon 6-48 és 6-65

